

כבר מהן. כל שורה וכל דף ביצירות שלום-עליכם הם ריצפטים מצוינים, רפואות ברוקות ומנטות מכל דבר-עצב ומרה-שהורה. מי שהוקף אותו סחד החיים, יכלט אל מקלטי ניל אלה, ושב ורפא לו. שני הכרכים החדשים האלה, שהוסיף לנו ברקוביץ על שלשת הקודמים, הם שני מקלטי אור חדשים בספרותנו העברית הצעירה, שספרי הפרוזה כל-כך טועטים בה. זהו רכוש. בתרנים העברי, שהיה מצוין גם בנסיונות ברקוביץ הראשונים, השכלול אינו סוסק. רוח החרות והבמחון הרב של בעל המקור כאילו נחה גם על המתרגם. הסנטף צרף מכל חומר זר וכבד, סכל „חסין נקשה. בנין הלשון נעטה עוד יותר קל ומהיר וטבעי. והדברים מאירים באמת כנתינתם ממקורם. ברכה תהי הדי, המכניסה לספרותנו את האוצר היקר הזה.

הסנטימנליים ביותר. אותו האיש, האורב לנו תמיד וכל שעות שלנו ותנועה מנחכת הם מרף לשניו החדות - הוא הוא הנד לנו ביותר. הוא, שרואה את כל הנחוק שבדברים; מתפעל בכל-זאת מחזיונות העצב שבהיים ושופך ים של רהמים על יצוריו העלובים. האין זה משום שדוקא מי שרואה את אפסות הדברים, מתמלא רהמים ואינו מוכיח? האין זה משום שהצחוק כשהוא לעצמו ממרק את כל המא ואת כל רע? סכיון שצחקנו, כבר סלחנו. רק מי שנוטר איבה, אינו צוחק. הזהרו מן האנשים, שאינם יודעים לצהוק במלא פיהם!

משלום-עליכם לא היינו נוהרים. את כל מעוקל ואת כל מעות בני היינו מגלים לפניו בחפץ-לב. על שעותנו אנו היינו צוחקים ועל עקמומיתנו אנו- ושוב לא היו עוד מטילות אימה, כאילו נתרפאנו

.II

ספרות לילדים.

(הוצאת „ספרי, אודיסא).

בשנים האחרונות, אנו מוכרחים, לצערנו למרות הפצנו לקדם בברכה את כל מה שהאיר מעט את הלב בימי האפלה, לעבור כאן, מחוסר מקום חמן, בשתיקה. אין זאת הוצאה אמנותית - את זה אני אנוס להקדים ולהודיע. השאלה החשובה והקשה על דבר שירה לילדים, שמתחבטים בה כל-כך בשנים האחרונות, ולא רק אצלנו - לא תמצא כאן סתרונים. הפרובלימה כאן, יותר משהיא אמנותית, היא חנוכית, יותר נכון - שמושית. אין שואלים כאן, כיצד למצוא את הדרך ללב התינוקות באמצעי-שירה מתאימים.

ההוצאה הצנועה הזאת, שנוסדה על-ידי מורים עבריים בשעת חירום, כבר נתנה לנו, למרות כל המעצורים הרבים, שפונשת על דרכה עכשיו הוצאת ספר עברי - כעשרים ספרים קטנים, מנוקדים ומצוירים. עשרת הספרים הראשונים יצאו במשך חדשים אחדים במהדורה שניה, ודורשי הספרים האלה הולכים ומתרבים מיום ליום. אין זאת כי מלאה ההוצאה הקטנה תפקיד חשוב בספרותנו ההנוכית, וכדאי להקדיש לה ביהוד דברים אחדים, אף כי על כמה ספרים חשובים לאין ערוך ממנה מצדם הספרותי, שיצאו

יש הרבה להעיר על הוצאה זו. הסגנון, אסילו באותה המסגרת הצרה, שהצינו את עצמם כותבי הספרים, לא תמיד מניח את דעתנו. אל נא נשכח את ערך היופי של הסגנון בספרות לילדים. ספורת המעשה אמנם העיקר בה, אך שלא מדעתה נפש הילד כוספת גם את המוסיקה של הלשון, דוקא של זה, שיש לה איזה זהר של חג, שהוא קצת משונה מלשון החול, השגורה וידועה לילד. טעות גדולה היא לחשוב, שאינו מליצה קלה או צורה של-כצוי בלתי מצויה עשויות כאן לקלקל. אם ספורת המעשה מלא חיים ופעולה ותנועה, אין הילד מרגיש כלל בקשין של מליצות אלו. התוכן הכללי מאיר אותן, מבאר אותן, הילד שמה עליהן כשמוח הפייל על כל ציץ יקר ועל כל נבעול-דשא מיוחד במינו, שלא צפה להם. החם של פרחי-הסגנון, שעלה באפנו בילדותנו, אינו פג עוד לעולם. ועל כן עלינו להיות זהירים בנידוק זה ביותר. נחוץ איזה תוס, איזה ריח, איזה צבע לסגנון, כדי לקנות את נפש הילד. אל נא תאמרו להשיג את כל זה רק בספורת המעשה בלבד!

סגנון החוכרות שבספריה שניה כבר עולה הרבה על זה שבעשר החוכרות הראשונות, וזה סימן, שבעלי-ההוצאה בעצמם כבר עמדו על הסגן הזה. ואולם גם בחסיונותיה ראויה הוצאה זו לשימת-לב מיוחדת, בתור נסיון חדש לקרב את ילדינו אל הספר העברי. אם זה יעלה בידם, גם שניאותיהם נקבל באהבה. בכל אופן הזיזן נעים הוא לראות, שכניפיה קטנה של מורים עברים ננשה בימים כל כך רעים ומרים לעבודה חשובה ויקרה זו, ובשעה ששרדה ספרותנו היה שומם ועוזב מעובדינו משה במסירות לב ונפש את הנצנים הצנועים והחביבים האלה.

כי אם - כיצד לפתוח את דלתות הספר העברי הגעולות לילדינו בכל אמצעי שהוא... כל האמצעים כשרים כאן לנבי בעלי-ההוצאה. המורים העברים, היודעים היטב, כי את כל עמלם ישא רוח, אם לא תבוא העבודה העצמית היקרה של קריאת ספרים לעזרהם, ננשו לפתרון השאלה התמורה הזאת בהחלטה של יאוש: יהיה מה שיהיה, ואנחנו נפתח לילד העברי פתח אל הספר העברי, - נפתח על כרחו!

אמנת יתירה אל נבקש אמא כאן. אל נבקש את זה, שנסמנו בכונה מתתו בין הסגולות הרבות, שמשתמשים בהן כותבי הספרים הקטנים האלה, כדי לנרש את האימה של הילד מפני הספר העברי, סגולות השירה והאמנת חוסמות מקום מועט. יש אמנם חוכרות אחדות, שאיזה זהר של שירה להן, אך רובן הן רק חומר לקריאה. הבטחון האחד, שהן ניתנות לנו, הוא רק זה, שהילד יקרא את כל חוכרת עד הומה... אך אל נא יהיה גם הבטחון הזה קל בעיניכם!

כשאני לעצמי. מאמין אנכי, כי יש עוד אמצעים אחרים, טובים ונאמנים מאלה, שמשתמשים בהם רוב המשתתפים בהוצאה זו. האמצעים האמתיים יכולים וצריכים להיות סוף-סוף רק אמצעים של אמנות. יצירה אמנותית אין כלל פירושה - יצירה קשת-ההבנה. להפך. האמנות במרום יכולתה משיגה אותה הששטות מצד אחד ואיזה רבוי-הגנות מצד שני, שעושות אותה שוה לכל נפש. אבל עד שספרותנו וביחוד לשוננו, השיג אורו הגובה ואותה הטבעיות יש לנו רשות להשתמש לפי יענה גם בפאליאטיבים. הוצאת „ספי", באותה צורה שאנו רואים אותה עכשיו, הייתה דבר שהזמן גרמו. הסכנה הגדולה, הולידתה: „אין בודקים בשעת הסכנה".